הא איפני נהי דאיפני מירושלים מכולה א"י לא איפני איכא דאמרי איתיביה ר"ל לרבי יוחנן איה מתי מבול איה מתי נבוכדנאצר מאי לאו מדהני הוו הני נמי הוו מידי אירי' הא כדאיתיה והא כדאיתיה איתיביה [א] [1]מכל אשר בחרבה מתו בשלמא לדידי דאמינא ירד מבול לא"י משום הכי מתו אלא לדידך אמאי מתו משום הבלא כדרב חסדא דאמר רב חסדא [א]ברותחין קלקלו וברותחין נידונו [ב] דכתיב הכא [2]וישוכו המים וכתיב התם [3]וחמת המלך שככה איכא דאמרי איתיביה רבי יוחנן לר"ל מכל אשר בחרבה מתו בשלמא לדידי דאמינא לא ירד מבול לא"י משום הכי הוי חרבה אלא לדידך מאי חרבה חרבה שהיתה מעיקרא ואמאי קרי ליה חרבה כדרב חסדא דאמר רב חסדא בדור המבול [ב]לא נגזרה גזרה על דגים שבים שנאמר מכל אשר בחרבה מתו ולא דגים שבים בשלמא למ"ד לא ירד מבול לא"י היינו דקם רימא התם אלא למ"ד ירד רימא היכא קם א"ר ינאי גוריות הכניסו בתיבה [ג]והאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי אורזילא דרימא [ג] בת יומא והוי כהר תבור והר תבור כמה הויא ארבעין פרסי משכא דצואריה תלתא פרסי מרבעתא [ד] דרישא פרסא ופלגא רמא כבא [ה] וסכר ירדנא א"ר יוחנן ראשו הכניסו לתיבה והאמר מר מרבעתא דרישא פרסא ופלגא אלא ראש [ו] חוטמו הכניסו לתיבה והא א"ר יוחנן לא ירד מבול לא"י לדברי ר"ל קאמר והא קסגיא תיבה אמר ר"ל קרניו קשרו בתיבה [ד]והאמר רב חסדא אנשי דור המבול ברותחין קלקלו וברותחין נידונו ולטעמיך תיבה היכי סגיא ועוד עוג מלך הבשן היכא קאי אלא נס נעשה להם שנצטננו [ז] בצידי התיבה ולר"ש [בן לקיש] נהי נמי דירד מבול לא"י והא לא פש [ח] [ה]דאמר ר"ל למה נקרא שמה מצולה שכל מתי מבול נצטללו [ט] שם ורבי יוחנן אמר למה נקרא שמה שנער שכל מתי מבול נגערו שם אי אפשר דלא אידבקו א"ר אבהו למה נקרא שמה שנער שמנוערת עשיריה והא קחזינן [י] דהוו תלתא דרי לא משכי א"ר אמי [ו]כל האוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל [יא] בשר אבותיו תנ"ה כל האוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל בשר אבותיו וי"א כאילו אוכל שקצים ורמשים: **שעיר [יב] המשתלח:** [יג] ורמינהי [4]או [יד] [ז]קרבן שומע אני אפילו קדשי בדק הבית שנקראו קרבן שנאמר [5]ונקרב את קרבן ה' ת"ל ואל פתח אהל מועד לא הביאו מי שראוי לבא [טו] באהל מועד יצאו קדשי בדק הבית שאינן ראוין [טז] אוציא את אלו שאינן ראוין ולא אוציא את שעיר המשתלח שהוא ראוי לבא אל פתח אהל מועד ת"ל לה' להוציא [יז] שעיר המשתלח שאינו מיוחד לה' לא קשיא כאן קודם הגרלה כאן לאחר הגרלה אחר הגרלה נמי האיכא וידוי אלא אמר רב מני לא קשיא כאן [א]קודם וידוי כאן לאחר וידוי: הרובע והנרבע: והא נמי תיפוק לי מפתח [יח] אהל מועד

נהי דאיפני מירושלים. כולה ר"ל קאמר לה: **מהבלא מתו.** וקברום הבאים אחריהם בבתי קברות ואין לחוש לכל הארץ אלא לשאר ארצות שהיה שם מבול ונשקעו בטיט: **חרבה דמעיקרא.** קודם מבול [יט]: **מכל אשר בחרבה.** לאפוקי דגים שבים: **דהיינו** [כ] **דקם רימא התם.** הראם זכר ונקבה שהוא גדול ואינו יכול ליכנס לתיבה עמדו שם: **גוריות** [כא]. הכניסם לתיבה: **אורזילא.** הוא ראם [כב] דימא שהוא על שפת הים: **בר יומא.** ביום שנולד: **משכא דצוארי'.** משך [כג] צוארו: **בי מרבעתא דרישיה.** בי [כד] מרבץ של ראשו: **רמא כבא וסכר לירדנא.** הטיל גלל בירדן וסכר [כה] הירדן ושם הילוך מימיו. כבא [כו] כמו (עירובין דף כט:) כיבוי דרעותא דניסן: **חוטמו.** שיוכל להנשים: **לא ירד מבול לא"י.** ולמה ליה לשנויי הכי לימא דהתם קם נ"ל דל"ג [כז]: **והא קא סגיא תיבה.** והא התיבה מהלכת על פני המים מגבוה לנמוך נמצא חוטמו נשמטת מן התיבה ומת: ומשני **קרניו קשרו לתיבה: ברותחין נידונו.** ונמצא נמלג ברותחין: **ולטעמיך תיבה היכי סגיא.** והלא זפותה היא מבית ומבחוץ כדכתיב וכפרת אותה וגו' (בראשית ו) וכיון דרותחין הן היאך מהלכת שאין זפתה נפשר: **עוג מלך הבשן.** דכתיב ביה ויבא הפליט וא"ר יוחנן (נדה דף סא:) זה עוג שפלט מאנשי דור המבול: **נס נעשה ונצטננו.** המים שבצידי התיבה ושם עמד [כח] עוג והראם וגם הזפת לא נפשר והראם לא הוצרך לתיבה ומפני גובהן לא טבעו: **הא לא פש.** מן המתים שם כלום דאיידי דגבוה היא השפילום המים לבבל שהיא מצולה: **למה נקרא שמה מצולה.** דכתיב (ישעיה מד) האומר לצולה חרבי: **אי אפשר דלא אדביקו.** בטיט: **שמנוערת עשיריה** [כט]. מפני שאין מרחמים על הבריות כדאמרינן במסכת ביצה (דף לב:) עשירי בבל יורדי גיהנם הן: **כאילו אוכל שקצים ורמשים.** של מבול: **או קרבן שומע אני כו'.** קרבן דכתיב בשחוטי חוץ (ויקרא יז) להקריב קרבן וגו' דריש ליה בת"כ על הקרבן חייב ואינו חייב על השוחט חולין בפנים או קרבן לאו להכי אתא אלא לחייב על קדשי בדק הבית ששחטן בחוץ שאף הן נקראו קרבן כענין שנאמר (במדבר לא) ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב אצעדה וצמיד ואין זה אלא לבדק הבית: **שאין ראוין לפתח אהל מועד.** אני שמעתי בסדר יומא לפי שסתמן בעלי מומין דקי"ל המתפיס תמימים לבדק הבית עובר בעשה במס' תמורה (דף ז:) אבל [ל] לענין הסוגיא אני למד כאן דאפילו תמים נמי קרי אינו ראוי דלא הועתד לבא אל אהל מועד דהא פרת חטאת תמימה היא וקרי לה אינו ראוי: **אוציא את אלו שאין.** עתידין [לא] לאהל מועד ולא אוציא שעיר המשתלח דראוי הוא שהוא תמים דבעינן שיהא ראוי לשם דלא ידעינן הי מתרמי [לב] זה שמעתי. ולפי סוגיא של שמועה זו משמע דקרי ליה ראוי ועתיד ליכנס משום הגרלה ווידוי: **ת"ל לה'.** להקריב קרבן לה' המיוחד לה' להוציא שעיר המשתלח שאינו מיוחד לשם: **קודם הגרלה.** הוי ראוי ועתיד ליכנס משום הגרלה ואי לאו דמעטינן מלה' ה"א לחייב: **אחר** [לג] **הגרלה.** לא ראוי לבא הוא ומימעיט מאל פתח: **הא איכא וידוי.** דבעי ליכנס להתוודות עליו: **תיפוק לי מאל פתח אהל מועד.** דהא לאו ראוין הן לבא לעזרה:

בשלמא

היינו דקם רימא התם. ואע"ג דכל השאר מתו בקבלא מחמת שהיה גדול וגבור לא הזיק לו הבל: **אורזילא** דרימא. גר' ר"ת פי' עופר של ראם דעופר האילים מתרגמי' אורזילא דאיילא (שיר ב) ורימא הוא ראם ולא כרבי שמואל דגרס בהמוכר את הספינה (ב"ב דף עג.) אורזילא דימא [לד] ומפרש דג של ים ואגב ריהטיה לא דק דהא אמר הכא לא נגזרה גזרה על דגים שבים ואותם בופל"ש שאנו קורין ראם ליתא וחלבם אסור דראם ודאי מין חיה הוא וחלבו מותר כדכתיב אקו ודישון ומתרגמינן ויעלא ורימא ובופל"ש שבמקומינו קטנים דאין לומר שהוא מין ראם ויש במינו גדול דא"כ מאי קשיא ליה היכא קם הא לא קשיא ליה אריה [לה] דבי עילאי בפרק אלו טרפות (חולין דף נט:) היכא קם שהיו [לו] אריות אחרים קטנים שיכול להכניס ועוד הא קא חזינן דאותן בופל"ש בני מלאכה נינהו ומושכין בקרון וחורשין בהן וראם לאו בר מלאכה הוא דכתיב התקשר ראם בתלם עבותו אם ישדד עמקים אחריך (איוב לט): **יצאו** קדשי בדק הבית. בלשון אחר פי' בקונטרס דממעט אפי' תמימים דהא פרת חטאת תמימה וממעטא משום דאינה ראויה לפתח אהל מועד ונראה דאין זו ראיה דפרת חטאת לא קיימא למזבח [לז] ולאו מתפיס תמימים לבדק הבית הא אמר בסוף תמורה (דף לג:) דכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם ונמכרו [לח] לצורכי עולות ושלמים וא"ת מאי שנא קדשי בדק הבית תמימים משעירי יוה"כ דאמר בפ' שני שעירי (יומא דף סג:) דחייב על שניהם בחוץ הואיל וראויים לשעיר הנעשה בחוץ וכ"ש הנך דאין יוצאין מידי מזבח וי"ל כיון דעדיין לאו קדשי מזבח נינהו לא חשיבי ראוין לפתח אהל מועד [ח]: **כאן** קודם הגרלה כו'. בפ' שני שעירי (יומא דף סג:) אמרי' דחייב על שניהם והיינו למסקנא דשמעתין דמשני כאן קודם וידוי וכו' אבל קודם הגרלה חייב דראוי לשעיר הנעשה בחוץ: **כאן** קודם וידוי כאן **לאחר** וידוי. ומדפטר קרא קודם וידוי כ"ש לאחר וידוי וכי איצטריך פתח אהל מועד משום פרה ומשום קדשי בדק הבית ומיהו היא גופה תימה אמאי לא ממעטינן מלה' ובפ"ק דתמורה (דף יג.) גרס בכל הספרים ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהם ראויין לפתח אהל מועד ת"ל לה' שמיוחדים לה' יצאו אלו שאין מיוחדין לה' ומיהו קדשי בדק הבית שפיר מיקרו מיוחדין לה' דכולם לשמים וע"כ נמי לא גרס פרת חטאת בברייתא' דלא תיקשי מתני' ועוד אצטריך אל פתח אהל מועד למעוטי גגו כדאמרינן לעיל בפ' השוחט והמעלה (דף קז:):

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פי"ח מהלכות מעה"ק הלכה יא:

מסורת הש"ס

א) [ר"ה יב. סנהדרין קח: ועי' ירוש' סנהדרין פ"י ה"ג, ב) סנהדרין קח. קידושין יג., ג) ב"ב עג: ע"ש, ד) ר"ה יב. סנהדרין קח: ועיין ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ג, ה) [שבת קיג: ע"ש דברי ר"ל ור"י בהיפך] ירוש' ברכות פ"ד ה"א, ו) [שבת קיג:], ז) [יומא סג: תמורה ו: יג.] ת"כ אחרי פרק ו ה"ו וה"ז, ח) [וע' תו' יומא סג: ד"ה וכו].

תורה אור השלם

1. כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרָבָה מֵתוּ: בראשית ז, כב
2. וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֵת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם: בראשית ח, א
3. וַיִּתְלוּ אֶת הָמָן עַל הָעֵץ אֲשֶׁר הֵכִין לְמָרְדֳּכָי וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה: אסתר ז, י
4. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיהוָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ: ויקרא יז, ד
5. וַנַּקְרֵב אֶת קָרְבַּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְלִי זָהָב אֶצְעָדָה וְצָמִיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה: במדבר לא, נ

מוסף רש"י

וחמת המלך שככה. וסתם חמה רותחת היא, כדכתיב וחמתו בערה בו (ר"ה יב.). שככה, נחה מרתחו, הכא נמי מים נחו מרותחן (סנהדרין קח:). **אורזילא דרימא בר יומא.** ראם בן יום אחד, דאותו היום נולד: **כהר תבור.** כן היה גדול: **מרבעתא דרישא.** מקום הנחת ראשו כששוכב על הקרקע (רשב"ם ב"ב עג:). **רמא קבא.** הטיל רעי וסכר הרעי לירדנא לפי שעה עד שמסמסוהו המים מעט מעט (שם לגירסת רמא כופתא) **בשר אבותיו.** שמתו שם בגולה (שבת קיג:): **או קרבן שומע אני כו'.** רישא דברייתא בתו"כ הכי איתא, יכול השוחט חולין בפנים יהא חייב ודין הוא וכו', ת"ל קרבן, על הקרבן הוא חייב ואינו חייב על החולין, אי קרבן שומע אני וכו', כלומר או אינו אומר קרבן להוציא את החולין בפנים אלא להביא קדשי בדק הבית ששחטן בחוץ שיהא חייב, שהרי אף הם נקראו קרבן כענין שנאמר ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא, והא ודאי בדק הבית הוא (יומא סג:). ונקרב את קרבן ה' וגו' כלי זהב אצעדה וצמיד, דהיינו למלאכת המשכן (תמורה ו:) **יצאו קדשי בדק הבית שאינן ראוין.** לא היו עתידים לבא לפתח אהל מועד, ואני שמעתי שאינן ראוין לפתח אהל מועד שסתם קדשי בדק הבית בעלי מומין הן, דאמר מר המתפיס תמימים לבדק הבית עובר בעשה, וא"א להעמידה כן במקומה במס' זבחים (יומא שם וכ"פ בתמורה שם):

שינויי נוסחאות

א] איתביה ר"ל לר"י (ש"מ): ב] בכתה"י וש"מ נוסף ברותחין קלקלו בשכבת זרע, וברותחין נידונו כתיב הכא וישוכו כו'. ועי' הגיר' בר"ה יב ע"א ובסנהדרין קח ע"ב: ג] בכתה"י ושמכ"י דימא. ועי' תוס' כאן ובב"ב ע"ג ע"ב. ועי' לקמן אות כב: ד] צ"ל בי מרבעתא (*ש"מ): ה] בב"ב איתא כופתא, וע"ש ברשב"ם ותוס', וכן מוכח ברש"י סנהדרין לח ע"ב ד"ה כופיתא. וקצת צ"ע רש"י דהכא (הגרי"ב). ובש"מ גרים ככא, בגמ' וברש"י: ו] תיבת ראש נמחק (*ש"מ): ז] בכתה"י נצטננו צידי התיבה. וכן משמע מרש"י (דק"ס). [ותיבת 'המים' שברש"י הוא מהפירוש. נ"ל]: ח] פש תמן מיתא דאמר ר"ל כו' (ש"מ): ט] נצטללו לשם (ש"מ ויעב"ץ). וכ"ה בשבת קיג ע"א: י] גי' ב"ש קחזינן דקאי, עד תלתא דרי הוא דקאי, א"ר אמי כו'. נ"א קחזינן דקאי עד תלתא דרי, הוא דאמר כו' אמי דאמר כל כו' (כי"מ ור' וק'): יא] בקצת כת"י הגיר' כאילו אוכל שקצים ורמשים והשאר ליתא (דק"ס). וכן משמע מרש"י וכן נכון דדור המבול אינם אבותינו הם כי אנחנו בניו של נח (ח"נ). ועי' רש"י שבת קג ע"ב ובמהרש"א שם דמיישב זה: יב] גי' ש"מ וכן שעיר המשתלח. שעיר המשתלח לאו ראוי לפתח אהל מועד הוא והתניא או קרבן כו'. ועי' באות שאח"ז: יג] הגי' בת"כ כך היא אוציא הקדש בדק הבית שאינו בא אל אהל מועד ולא אוציא רובע ונרבע כו', ת"ל להקריב, הכשרים ליקרב. אוציא את אלו שאינם כשרים ליקרב ולא אוציא שעיר המשתלח. ת"ל לה' המיוחדים לשם יצאו אלו שאין מיוחדים לשם. והקושיא נמצא שעיר המשתלח לא ממועט מן ואל פתח אהל מועד לא הביאו רק צריך קרא אחרינא לה' המיוחדים לשם. ובמתניתין ממעט שעיר המשתלח מפסוק ואל פתח אהל מועד. ועי' רש"ק (הגרי"ב): יד] ביומא ובתמורה הגיר' אי קרבן. וע"ש בפרש"י (הגרי"ב): טו] לבא לפתח אהל מועד כצ"ל (*ש"מ): טז] ראויין לפתח אהל מועד כצ"ל (*ש"מ): יז] נ"א לרבות (גליון). וכ"ה בילקוט ובקצת דפו"י, עי' דק"ס. אבל ביומא ובתמורה מוכח דגרסי' להוציא כלפנינו. וכן מוכח מרש"י לפנינו (בה"ז). והרמב"ם פסק כהגיר' לרבות, והשיגו שם הראב"ד דגיר' משובשת דזבחים נזדמנה לו עיי"ש באריכה. ועי' לח"מ ומרכבת המשנה שם ובבה"ז וצ"ק ושאר מפרשים: יח] מאל פתח (כי"מ. וכ"ה ברש"י): יט] מבול כלומר כל אשר ביבשה לאפוקי דגים שבים כצ"ל, והד"א (*ש"מ): כ] צ"ל היינו (ש"מ): כא] גוריות. קטנים הכניסם כצ"ל (*ב"ש): כב] כאן הס"ד ומה"ד דימא (*שמכ"י). ועי' לעיל אות ג: כג] צ"ל אורך משך (*ב"ש): כד] גיר' יעב"ץ בין קרניו. (ולפ"ז נראה דר"ל דל"ג של ראשו): כה] תיבות וסכר הירדן ליתא בכתה"י: כו] ככא כמו כיכוי דרעיתא (*ש"מ). ולפנינו בעירובין כבויי דראותא: כז] נראה דל"ג כל הקושיא והתירוץ. והטעם עי' בתוס' קדושה: כח] עמדו (כתה"י): כט] בכתה"י וב"ש נוסף ואין עשרה מתקיים. נ"א אין עשיריה מתקיימים (ש"מ): ל] אבל לפי ענין (ב"ש): לא] עתידין לבא אל פתח אהל מועד (ש"מ): לב] מתרמי לשם חטאת (ש"מ): לג] צ"ל לאחר (*ש"מ): לד] ברשב"ם שם לפנינו גורס אורזילא בר יומא. ומפרש ראם בן יום אחד. ואולי כוונת התוס' להא דאיתא שם דף עד ע"ב ארזילי דימא, ופי' רשב"ם 'ראמים שבים'. [וא"כ יש לגרוס בתוס' כאן ומפרש ראמים שבים]. וצ"ע: לה] צ"ל מאריה (צ"ק): לו] צ"ל אלא שהיו (צ"ק): לז] למזבח אבל מתפיס תמימין לבדק הבית קיימא למזבח כדאמרינן בסוף תמורה כו' כצ"ל (צ"ק): לח] צ"ל וימכרו (באה"מ):

בשלמא רובע ונרבע משכחת לה. דאיכא למעוטינהו מלהקריב דאקדשינהו והדר נרבעו וכיון דחזו כבר ואידחו לאויס קרינא בהו שנראו כבר ולא מיימעטי מאל פתח דאיכא למימר הכי אמר קרא ואל פתח אהל מועד לא הביאו בשנראה לבא ואחר כך שחטו בחוץ חייב אבל שעיר המשתלח לאחר וידוי מיימעיט מאל פתח שהרי זה הביאו כשנראה לבא ומשיגא לאחר וידוי לא נראה לבא: **אלא מוקצה ונעבד.** על כרחך מקמי דאקדשינהו הוו להו מוקצה ונעבד דאי לבתר דאקדשינהו תו לא מיתסרי בהקצאה ועבודה דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו: **בה'.** וכתב בעמיתו דבריס שיש בהם לשם ולעמיתו: **לרבות קדשים קלי.** שהכופר בהן ונשבע והודה חייב עליהם אשם גזילות שהן ממון בעלים דקרינא ביה וכתב בעמיתו: **דבר ערום.** וחייל אף על המוקדשים כבר הלכך ממעטי בחוץ מלהקריב קרבן דלאו בני הקרבה נינהו דכתיב (ויקרא כב) כי משחתם בהם וכל מקום שנאמר השחתה אינו אלא דבר ערוה ועבודת כוכבים: נראה לי דה"ג **אתנן ומחיר וכלאים ויוצא דופן בולדות קדשים.** כלומר הנך דאגרכנו למעוטינהו מלהקריב קרבן ולא נפקי מאל פתח על [1] כרחך בשנראו כבר מיירי לא משכחת אלא בולדות קדשים ואירע להו פסול במעי אמן דנראו לבא אל פתח אהל מועד [2] קודם שנעשו אתנן ומחיר אם בא להקריב את אמן היו הן באין אל פתח דאי בדאקדשינהו לא משכחת לה דאין אתנן ומחיר חל על המוקדשין לפי שאינן שלו ומקרא נפקא לן בתמורה (דף ל:) ואי בדהוו אתנן והדר אקדשינהו מאל פתח נפקי וכן כלאים ויוצא דופן דאי [3] אקדשינהו משנולדו מאל פתח נפקי אבולדות קדשים דמעיקרא עם אמן נראו לבא: **וקסבר ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין.** בולדתן מתקדשות הלכך חל אתנן ומחיר עליהן אם נתן לה עובר של מוקדשין באתנן ולא קדיש עד שנולד: **בהוייתן (הן).** לשון הוייה נקט בהו משום דמאשר יהיו לך נפקי לן ולדות קדשים ליקרב רק [4] קדשיך אלו התמורות אשר יהיו לך אלו הולדות במסכת תמורה (דף יח:): **וגריני.** הנך תלת פלוגתא דר' שמעון ורבנן במתני': **משום דמאיסי.** בעודן במומן פטרי רבנן בחוץ ולא מתקבלין [5] בפנים: **מודו ליה.** דהואיל וחזו לאחר זמן קאי בלא תעשה: **ובני יונה** לא גרסינן: **דאיחזו ואידחו אימא.** אע"ג דכי עבר מומן ירלו השתא מיהא דחויין נינהו ונפטר בחוץ: **לא תעשון כן.** בספרי [6] דריש ליה בתחילת ביאת הארץ היום אנו מטלטלין את המשכן ואנו אסורין בבמה ואין אנו מקריבין אלא במשכן לפיכך כל הקרבנות כשריס להקריב משנבנה לארץ י"ד שנים של כיבוש וחילוק אנו מותרין בבמה ושם לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה יא] להקריב חובות ומה אנו מותרין בה אינם כל היתר בעיניו נדרים ונדבות שאינן חובה עליו אלא שיהרו בעיניו להתנדב כי לא באתם עד עתה וגו' עד שתבאו אל המנוחה לשילה שאע"פ שנכנסתם לארץ בעברכם את הירדן עדיין לא באתם אל המנוחה: **כי עייליתו לארץ.** י"ד שנים שתכבשו ותחלקו: **ישרוף הקריבו.** נדרים ונדבות הקרב יב] בבמת ליבור: **חובות לא תקריבו.** אינם אינם יג] שבכם לא יקריב שום חובה ואפילו בבמת ליבור עד שתבאו אל המנוחה ותקריבום. אלמא חובות דגלגל מחוסרי זמן הם עד כי יבא שילה ויקריבום שם וקאמר רחמנא לא תעשון אותם בגלגל ומשמע בין בבמת ליבור בין בבמת יחיד אלמא מחוסר זמן בבמה בלא תעשה: **אי הכי.** דהנך דגלגל מחוסרי זמן קרית להו: מילקי

אתנן ומחיר יוצא דופן וכלאים בוולדות קדשים. אתנן מיתוקק בקדשים קלים אפילו לרבי יוסי הגלילי דאף על גב דממונו הוי אינו חל עליו כדדרשינן פ' כל האסורין (תמורה ל:) לכל נדר פרט לנדור: **וקסבר** ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים יד]. וא"ת למה לי קרא למעוטי הלא חולין גמורים נינהו ודינם כשאר חולין לישחט בחוץ דאפילו פדיון לא בעו דאין קדושה חלה עליהן כלל כדמוכח בתמורה בפרק כילד מעריסין (דף כד:) דתנן אם זכר עולה ואם נקבה זבחי שלמים ופריך בגמ' ל"ל למימר אם נקבה זבחי שלמים נקבה מי קדשה בבכורה ומשני סיפא אתאן לבהמה דהקדש וקתני סיפא ילדה טומטום או אנדרוגינוס רשב"ג אומר אין קדושה חלה עליהן ומפרש בגמ' [שם כה.] משום דסבר בהוייתן הן קדושים טו] ואין קדושה חלה בדבר שאין ראוי ליקרב א"כ הכא נמי לא חיילא אאתנן ומחיר וכלאים ויוצא דופן וי"ל דהא דאמר רשב"ג אין קדושה חלה עליהן היינו קדושת הגוף (לפדות) ולאיסר בגיזה ועבודה אבל קדושת דמים איכא ליפדות שלא במום ולכך בעי האי קרא דלא ממעטי מפתח אהל מועד בקדשי טז] בדק הבית יז] ולמאן דאמר במעי אמן הן קדושים אפילו קדושת הגוף נחתא עלייהו דתפסתינהו קדושה דאימיה וא"ת למאן דאמר בהוייתן נמי נימא מיגו דנחתא להן קדושת דמים נחתא להן קדושת הגוף כדאמר בתמורה בפרק אלו קדשים (דף יט: ושם) גבי מפרש נקבה לאשם ודוחק לומר רשב"ג יח] סבר לה כרבי שמעון דלית ליה מיגו דאמר תמכר שלא במום ועוד דאי כרבי שמעון אפילו סבר במעי אמן קדושים לא חיילא עליה קדושת הגוף כדמפרש התם רבי שמעון לטעמיה דאמר כל מידי דלא חזי לגופיה לא נחתא ליה קדושת הגוף וגם אין לפרש דשאני מפרש נקבה דחזי לשאר קרבנות ושייך מגו טפי דהא אפילו בטרפה אשכחן דאמרינן מגו בסוף יש בקרבנות (שם דף יח.) ונראה לפרש דהכא מיירי כגון דלאחר שנעשו אתנן ומחיר הקדשן או בעודן במעי אמן או אחר שנולדו דכיון שהקדשן בפירוש חיילא עלייהו קדושה וא"ת ולוקמה נמי הכא כמ"ד במעי אמן הן קדושים וכגון שהקדיש בהמה מעוברת ושייר העובר כר' יוחנן דאמר בפ' כילד מעריסין (תמורה כה.) אם שייר משוייר ועשה העובר אתנן ומחיר ואחר כך הקדישן ואע"ג דרבי יוחנן איתותב התם הא לבסוף יט) מסיק כתנאי ועוד מצי לאוקומה בבהמה של חולין מעוברת ועשה העובר אתנן ומחיר ואחר כך הקדישה יח] וי"ל דניחא ליה לאוקומה בפשיטות כמאן דאמר בהוייתן הן קדושים והקדישן יט] ואח"כ נתעברה ואם תאמר בהיא דכילד מעריסין (ג"ז שם) דדייק ארשב"ג דסבר בהוייתן הן קדושין מרישא נמי הוה מצי למידק הכי דאם נקבה זבחי שלמים דאוקימנא בבהמה דהקדש ואי במעי אמן הן קדושות לא היה יכול להפקיע קדושת הולד ויש לומר דנטר עד סיפא ומפרש לה וה"ה לרישא ואם תאמר בסוף בהמה המקשה (חולין עז.) דתנן המבכרת שהפילה שילא ישליכנה לכלבים ובמוקדשין תקבר ומפרש בגמ' (שם:) משום דרובא בר מיקדש היא על כרחך מדקאמר תקבר קסבר במעי אמן הן קדושין דאי בהוייתן אמאי תקבר הא לא חיילא קדושה אלא בחזי להקרבה כדפרישׁ ואם כן כולה בר מיקדש היא ואמאי נקט רובא דאפי' אכלאים ונדמה תפשה קדושת אימיה אי במעי אמן הן קדושים כדאשכחן בתמורה בסוף יש בקרבנות (דף יח.) דאמרינן גבי כלאים טומטום ואנדרוגינוס דאי אתה מוצא אלא בולדות קדשים ולכל הפחות אתיא כמאן דאמר במעי אמן הן קדושים כ ויש לומר דנקט רובא ולא כולה משום דאיכא דמות

משום דפסולא דגופייהו. בכל דוכתי משמע דפסול הגוף חמיר מפסולא דאתי מעלמא כדאמרינן בפרק קמא (לעיל דף ד.) מה לשינוי קודש שכן פסולו בגופו ובפסחים בסוף אלו דברים (דף עג:) נמי אמרינן כל שפסולו בגופו ישרף מיד דהא כ] דמשמע הכא איפכא לאו משום דפסול הגוף קיל אלא הכי קאמר דמוס עובר ותורין שלא הגיע זמנן הפסול תלוי בגופו כא] ואם היה מוס עובר מיד והתורים גדילין לאלתר היו ראויין אבל אותו ואת בנו אין הפסול תלוי בגופו שיועיל לו שום תיקון לכולי יומא לא חזי:

מסורת הש"ם

א) [ע' תו' חולין מא. ד"ה כיון] פסחים צ. יבמות פג: ע"ז נג: חולין מ רע"ע כלאים פ"ז מ"ד.
ב) [פסחים 5. ב"ק יב: עו. סנהדרין קיב:], ג) קידושין נב: ב"ק יב: ב"מ קכג: בכורות נג: תמורה ח. ת"מ ויקרא חובה פרש' יב פרק כ"ב ה"ג, ירושל' ב"ק פ"א ה"ב, ד) [לעיל נח. מנחות פג. חולין 5. תמורה יח: כה. כריתות כג: נדה מא.], ה) ליתא בח"ג, ו) דברים סה, ז) [ע' בתו' תמורה כד: ד"ה קסבר דממלגו בע"ל], ח) [ע' תו' ב"ק מז. ד"ה מ"ט סנהדרין פ: ד"ה עובר].

גליון הש"ם

תוס' ד"ה וקסבר וכו' וי"ל דנקט רובא. עיין לעיל דף פד ע"ב תוס' ד"ה ומוציא:

שינויי נוסחאות

א) כ"ל נרבעו (ב"ש, וכ"נ מרש"י): ב) לה"ל הן (*ש"מ): ג) מיעות מוקצה ונעבד עבודת כוכבים נמתק (*ש"מ). וכתה"י ליתא נמי מיעות בקדשים קלים. ועי' דק"ס: ד) בכ"ל נוסף וטרפה: ה) להו (*ש"מ): ו) בכתה"י ר"ש לרבנן. וכ"ה בפיס"מ לר"מ ובפרי"ד ע"ש. ועי' חות כ: ז) בכי"פ וע"כ: ח) מועד במעי אמן קודם כו' לל"ל (*ב"ש): ט) ל"ל אי (כי"פ): י) ל"ל דכתיב רק (*ש"מ): יא) פה היום להקריב (*ש"מ): יב) ל"ל הקריבו (*ש"מ): יג) איש איש היחידים שבכם לל"ל (*ב"ש): יד) קדושים משום אתנן ומחיר נקט ליה דאי במעי אמן הן קדושים לא חייל עלייהו ומיחייב בחרם. אבל משום יוצא דופן וכלאים לא אצטריך דבכל ענין ניחא. וא"ת ואי קסבר בהוייתן הן קדושים למה לי כו' (כי"ב וג"): טו) קדושים דאי ס"ד דבמעי אמן הן קדושים הא תפסינהו דאמר בהוייתן הן קדושין אין קדושה חלה כו' (ב"ש): טז) ל"ל בקדשי (צ"ק וח"מ): יז) ל"ל דרשב"ג (ב"ש): יח) הקדישם (באה"מ): יט) ל"ל והקדישה (ב"ש): כ) ל"ל הא (ב"ש וצ"ק). ומקוטיים התוס' משמע דגרסו בגמ' אימא מודה ליה ר"ש לרבנן. כמ"ל בחות ו. כ"כ המפרשים [וכ"ג הרע"ב (הגרי"ב)] ועי' קר"ל: כא) בגופן ואם היה המום עובר כל"ל (ב"ש):

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ד מהלכות איסורי מזבח הל' ה:

תורה אור השלם

1. נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיהוָה וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגֵזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ:
ויקרא ה, כא
2. לֹא תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֹּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו: דברים יב, ח

מוסף רש"י

ומעלה מעל בה'. וכתב בעמיתו, גבי שבועת הפקדון כתיב (ב"ק יב:), ונשבע על שקר וחזר והודה והביא את אשמו (רשב"ם ב"ב קכג:): **לרבות קדשים** קלים שהן ממונו. הא דכתיב בה' לרבות קדשים קלים, שאם הפקיד בהמת שלמים אצל חברו וכפר ונשבע והודה משלם קרן וחומש ואשם (ב"ק שם בבורות נג: תמורה ח.). אע"ג דאין נשבעין על ההקדשות והנשבע עליהן והודה אינו מביא אשם של שבועת הפקדון דוכתב בעמיתו כתיב, הני אתיבו להו מבה', וכתב בעמיתו נמי קרינא ביה, לפי שהן ממונו (קדושין נב: וכריתות כ"ק יב:). דקרינא ביה בה' ובעמיתו, דכתיב ומעלה מעל בה' וכתב בעמיתו ושלם, ואנו אין בהם לה' ובעמיתו (בכורות שם). שהן ממונו של חברו וקרינן ביה בה' וכתב, בעמיתו וכתב (ב"ק שם). כשאר גזל ממון, שהרי ממונו הן, שהבאר והשור שלו ואין לגבות בהן אלא לאחר מיומיים ולכהן חזה ושוק, וכתב' ובעמיתו קדרים, דהיינו שלמים, שהאימורים לה' והבשר לבעלים, והך מעילה דהכא אינו אלא לשון שיעוי וכן הוא אומר (דהי"ב כו) ויומעל בה' אלהיו, וכן בסוטה הוא אומר (במדבר ה) אם לא כי נטמה אשתו ומעלה בו מעל, במו"כ, דהא מעילה ממש ליכא בשלמים, דדפרישת דממעיט להו בתו"כ מדכתיב קדשי ה' בהנה מן ההקדש גבי מעילה (רשב"ם ב"ב שם) **בהוייתן** הן קדושים. כשנולדים הן קדושים ולא במעי אמן (מנחות פג. מכת"י תמורה יא.). ולהכי נקט לשון בהוייתן, משום דהא דולדות קדשים קדושים נפקא לן בפ"ק דבכורות מיהיו לך, דכתיב לך קדשיך אלו התמורות, אשר יהיו לך אלו הולדות (מנחות שם וכריתות כ"ק:):

כריתות כג:):

עין משפט נר מצוה

יח א ב מיי׳ פ״א מהל׳ קרבן פסח הל׳ ג:
יט ג ד מיי׳ פי״ח מהל׳ מעה״ק הלכה ט:
כ ה מיי׳ שם הלכה י:

תורה אור השלם

1. לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת הַפָּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: דברים טז, ה

מוסף רש״י

מנין לזובח פסח בבמת יחיד. במה קטנה, להכי נקט במת יחיד ולא במת ציבור, דבמת ציבור בשעת איסור הבמות ליכא, דשעת איסור הבמות לאחר שנבחר משכן שילה ומשחרב היה להם היתר עד שנבנה בית עולמים, ומשנבנה חזרו לאיסורם ושוב לא היה להם היתר: שהוא בלא תעשה. אבל כרת דשחוטי חוץ ליכא. ומוקי לה בקודם חצות, דמחוסר זמן הוא להתקבל בפנים, דכתיב אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח אהל מועד לא הביאו, הראוי לפתח אהל מועד חייב עליו ושאינו ראוי לאהל מועד אינו חייב עליו, ויליף מהכא דמחוסר זמן בחוץ אע״פ שאינו בכרת, בלא תעשה מיהא הוי, הואיל וראוי לבא לאחר זמן: יכול אף בשעת היתר הבמות כן. יהא בלא תעשה זה דהא לא הותרה במת יחיד אלא לדבר הנידר ונידב ולהוי האי לגביה כשעת איסור: תלמוד לומר. דהאי לאו דהכא לא משתעי אלא בשעת איסור הבמות והכי שמעינן ליה לקרא לא תוכל לזבוח את הפסח בבמת יחיד בזמן שכל ישראל נכנסין בשער אחד וכו׳ כי אם אל המקום אשר יבחר שם תזבחנו (פסחים צא.) לא שנו. דאשם בחוץ מחוסר זמן בבעלים פטור אלא לשמו. דאינו ראוי לשמו בפנים אבל שלא לשמו כגון לשם עולה או לשם שלמים חייב שכן ראוי לפנים כיוצא בו בפנים, דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ מן הפסח בזמנו והחטאת בכל זמן (יומא סג.):

גמרא

מילקי נמי לילקי אלמה [א]אמר א] רבי זירא [ב]הכתוב נתקו לעשה ב] הני מילי לרבנן לרבי שמעון הכי נמי רב נחמן בר יצחק אמר פנים דגלגל לגבי שילה כחוץ דמי רבה אמר טעמיה דרבי שמעון [ג]כדתניא רבי שמעון אומר מנין לזובח [א]פסח בבמת יחיד בשעת איסור הבמות שהוא בלא תעשה ת״ל [1]לא תוכל לזבוח את הפסח יכול אף בשעת היתר הבמות כן ת״ל באחד שעריך לא אמרתי לך אלא בשעה שכל ישראל נכנסין בשער אחד אימת אי נימא אחר חצות כרת נמי מחייב ג] אלא לאו קודם חצות לעולם ד] לאחר חצות [ב]ובשעת היתר הבמות קאי ה] והא בשעת איסור הבמות קאמר איסור במה לו היתר במה לחבירו: מחוסר זמן כו׳: והני בני אשמות נינהו אמר זעירי [ג]תני מצורע בהדייהו: עולותיהן ושלמיהן: והני בני שלמים נינהו אמר רב ששת תני [ד]נזיר דזעירי קבועה תנאי דרב ששת לא קבועה תנאי א״ר [ד]חלקיה (דבי) רב ו] טובי לא שנו אלא לשמו [ה]אבל שלא לשמו חייב הואיל וראוי לשלא לשמו בפנים [ה]אי הכי לשמו נמי ניחייב הואיל וראוי לשלא לשמו בפנים (א) בעי עקירה מתקיף לה רב הונא [ו]וכי יש לך [ו]דבר שאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו ולא והרי

רש״י

מילקי נמי נילקי. השוחט מחוסר זמן ז] דהא משכן דגלגל דהיא במת ציבור פנים הוא שאהל מועד של מדבר היה שם וקאמר רחמנא ביה נמי לא תעשון: **אלמה אמר רבי זירא.** בפ׳ אותו ואת בנו (חולין פ:) דקתני קדשים בפנים ח] סופג את הארבעים משום לאו דאותו ואת בנו והוינן בה ונילקי נמי משום לאו דמחוסר זמן דתניא מנין שכל ט] הפסולים שבשור ושבשה שהן בלא ירצה ת״ל ושור ושה שרוע וקלוט ומחוסר זמן פסול הוא ומשני ר׳ זירא הנך לאו דמחוסר זמן דהכתוב נתקו לעשה דכתיב ביה עשה יתירא כדמפרש התם למימרא שהוציאו ונתקו מכלל לאו דלא קאי עליה (ב) בלאו דשאר פסולין והשתא דאמרת הכא לאו בהדיא כתיב ביה נילקי עליה: **(דלמא) ה״מ.** דמשני נמי התם דלא לקי לרבנן דפליגי עליה דרבי שמעון דלא דרשי להאי לא תעשה למחוסר זמן דההוא דאותו ואת בנו דשני ר׳ זירא עלה מיתוקמא התם דלא כר״ש אבל לר׳ שמעון ה״נ דלקי אלאו דמחוסר זמן בפנים: **רב נחמן בר יצחק אמר.** לר׳ שמעון נמי לא לקי אמחוסר (ג) זמן בפנים דגלגל לגבי שילה חוץ הוא לגבי חובות הואיל דאינו כשר להקרבתו י] הלכך בחוץ הוא דאשכחן ביה לא תעשה משום איסור במה ולא בפנים: **בשעת איסור הבמות.** קס״ד במדבר ושילה ובית עולמים: **אחר חצות.** די״ד דמטי זימניה: **כרת נמי ניחייב.** דהא מתקבל בפנים: **קודם חצות.** דהוי מחוסר זמן לשמו: **בשעת היתר הבמות קאמר.** כמו בגלגל ונוב וגבעון דהותרו במות יחיד לעולה ושלמים ואשמעינן קרא דלגבי חובות איכא לא תעשה ולאו משום מחוסר זמן דהא חזו השתא בבמה גדולה: **איסור במה לו.** לקרבן זה: **היתר במה לחבירו.** לעולה ושלמים דנדר ונדבה וסיפא ה״ק יכול אף בשעה שהוא מותר בבמה כגון קודם חצות שהוא יא] לשלמים ת״ל כו׳ יב] בשער אחד בבמה גדולה לשחוט פסחיהם: **דזעירי קבועה תנאי.** למיתני במתניתין מצורע בהדיא: **דרב ששת לא קבועה תנאי.** ומיהו אנן מתנינן לה בגמרא וקבעינן לה בגמ׳ הכי ככל חסורי מחסרא דהש״ס: **רב חלקיה.** אאשם קאי ולא אחטאת דאילו חטאת פסולה שלא לשמו בפנים: **לא שנו.** דפטור בחוץ: **אלא לשמו.** ואפילו סתמא דבהאי שמא אינו מתקבל עכשיו בפנים: **אבל שלא לשמו.** כגון לשם עולה ובשם זה הוא ראוי לבא לפנים דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין חוץ מן הפסח והחטאת ז): **אי הכי כי שחיט ליה לשמו בחוץ נמי ניחייב.** דהא ראוי היה לעקור שם זה ממנו ולבא לפנים: **מחוסר עקירה.** וכל כמה דלא איעקר שם אשם מיניה סתמיה לאו למיעקר קאי ולאו ראוי הוא: **וכי יש לך דבר שאינו כשר לשמו.** לפנים: **וכשר שלא לשמו.** אפי׳ יג] דקי״ל לעיל (דף ב.) כל הזבחים כשרין שלא לשמן ה״מ היכא דכשרין לשמן אבל מחוסר זמן בבעלים זה שאינו כשר לשמו היאך יוכשר שלא לשמו:

פסח

תוספות

אלמה אמר רבי זירא הכתוב נתקו לעשה. אין זה כשאר לאו הניתק לעשה דפ׳ בתרא דחולין (דף קמא.) ובפ׳ ב׳ דמכות (דף יד. טו. טז.) כגון לאו דגזילה ולקט שכחה ופיאה ונותר יד] ולא יוכל לשלחה כל ימיו דא״כ מאי פריך דללקי משום לאו דלא תעשון והא ניתק לעשה הוא אלא הוי כמו נתקו הכתוב מטומאה חמורה לטומאה קלה ח) דאותו ואת בנו (חולין פ:) דרשינן ולנדר לא ירצה לימד על כל הפסולים שבשור ושה שהם בלא ירצה וכתב רחמנא במחוסר זמן מיום השמיני והלאה ירצה להוציאו מכלל שאר פסולים שהם בלא ירצה ולומר דבהאי ליכא אלא עשה כעין דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש בסוף פ״ק דתמורה (דף יג:) וכענין זה הוי בדד ישב דמצורע בפ׳ אלו דברים (פסחים סז.) דאמרי׳ שהכתוב נתקו לעשה והוציאו מכלל שאר טמאים שהם בלאו דלא יטמאו את מחניהם ולהכי פריך דלילקי משום דמפורש בגופיה לאו בהדיא כדדרשינן מלא תעשון וכן פי׳ בקונטרס אבל בפרק אותו ואת בנו (חולין פא.) פירש בקונטרס דהוי כשאר לאו הניתק לעשה דעלמא דמיום השמיני והלאה ירצה משמע קודם זמנו לא ירצה והניחהו עד שיעבור זמנו ט) וקשה מהך דשמעתא וכי תימא דהכי פריך משום דאיכא נמי לאו דלא תעשון לא אמרינן דאתי חד עשה ועקר תרי לאוי כדאמרי׳ בפ״ק דתמורה (דף ד:) לא דמי דהני מילי התם דסמיכי גבי הדדי הלאוין אבל העשה תדע דהא בפרק ב׳ דמכות (ד׳ טו. ושם ד״ה תנינא) חשיב לא יטמאו את מחניהם ניתק לעשה אי לאו משום דקדמו עשה אף על גב דאיכא לאו נמי דואל המקדש לא תבא ומיהו התם איכא למימר משום דאיכא טו] תרי עשה דכתיב מחוץ למחנה תשלחום אבל אשכחן גזלה דאיכא תרי לאוי לאו דלא תעשוק ולא תגזול דבפרק המקבל (ב״מ קיא.) אמר רבא זהו עושק זהו גזל וחשבי ליה ניתק לעשה במכות (דף יד:) ובחולין (דף פ:) הלכך צריך לחלק בההיא דתמורה (דף ד:) כדפרישית דלכך סמך שני הלאוין אבל העשה לומר שאין העשה מנתקם: **רב נחמן בר יצחק אמר פנים דגלגל כו׳.** שינויא הוא דקמשני (התם) דאפילו לר״ש לא לקי במחוסר זמן בפנים כי אם בחוץ כדפי׳ בקונטרס. ויש גירסא אחרת בספרים לרבי שמעון ה״נ והא גלגל פנים הוא אמר רב נחמן בר יצחק פנים דגלגל כו׳ וריש טז] לקיש פריך דנפקא ליה מלא תעשון לאו במחוסר זמן דהאי יז] קרא בגלגל קאי ופנים הוא וכי תימא קל וחומר בחוץ הא אין מזהירין מן הדין ומשני פנים דגלגל לגבי שילה כחוץ דמי: **אלא לאו קודם חצות.** ואע״ג דחזי בפנים שלא לשמו לא מיחייב כרת כיון דמחוסר עקירה ואין עומד האי ליעקר קודם זמנו: **היתר במה לחבירו.** ושעת היתר הבמות דקתני היינו קודם חצות דכשר בבמה שלא לשמו וא״ת דמשמע הכא דתורין שלא הגיע זמנן לרבי שמעון חיילא קדושה עלייהו והשוחטן בחוץ בלאו ובמעילה בפרק ולד חטאת (דף יב.) נמי אמר רבי שמעון דמועלין משום דראוין לאחר זמן ובתמורה בפרק אלו קדשים (דף יט:) גבי אשם בן שתים והביאו בן שנה אמר ר׳ שמעון דכל עצמן אינן קדושים משום דכל מידי דלא חזי ליה לגופיה לא נחתא ליה קדושת הגוף ופריך התם מאי שנא ממחוסר זמן דלא חזי ליה לגופיה יח] (לא נחתא ליה קדושת הגוף) ואמר ר״ש דקדוש פירוש במתני׳ דהכא דתנן מחוסר זמן רבי שמעון אומר בלא תעשה ומשני דאיתקוש לבכור דקדוש לפני זמנו וקרב לאחר זמן והשתא תינח מחוסר זמן תורין שלא הגיע זמנן מאי טעמא וי״ל דדבר שאינו ראוי לשם יט] קרבן ילפינן ממחוסר זמן שאין ראוי לשום קרבן אבל דבר שראוי לקרבן אחר ולקרבן זה שהוא מקדישו אינו ראוי לא נחתא ליה קדושת הגוף ופסח קודם חצות דקדוש לר׳ שמעון וכן חטאת ואשם דזב וזבה ויולדת ומצורע דקדושים קודם זמנן כדתנן בפירקין (לעיל קיב.) ולא פליג ר׳ שמעון ובתורת כהנים בפ׳ אחרי מות י) קאמר נמי רבי שמעון והשוחטן בחוץ בלאו הני אין מחוסר זמן בגופן ולא דמי לאשם בן שתים והביאו בן שנה דמחוסרי זמן בגופן וא״ת דמחוסר כ] זמן היאך קדוש הא אמרינן לעיל בפ״ק (דף יב.) לילה לקדושה יום להרצאה אבל ביום שביעי לא ובבכורות פרק הלוקח בהמה (דף כא.) קאמר ר״ש מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר יליף מבכור דקדוש לפני זמנו ופריך ואדיליף מבכור ליליף מקדשים אלמא משמע דקדשים קודם זמנן לא קדשי וי״ל דאסור להקדישם אבל אם הקדישם תוך כא] זמנם קדושין אלא דעבד איסור דרחמנא אמר כ) מיום השמיני אין הא קודם לכן לא אבל מעשר לרבי שמעון שרי להכניסו תוך זמנו לדיר להתעשר כדיליף התם מעשר העברה מבכור והא דלא ניחא ליה למילף תחת תחת מקדשים דניחא ליה למילף העברה העברה טפי משום דהעברה דתרווייהו משתעי שמעבירה להקדישה ויש ליתן טעם לרבא דריש תמורה (דף ד:) היאך מחוסר זמן קדוש קדושת הגוף דכל היכא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני ושמא לענין זה יליף תחת תחת ממעשר או שמא יש טעם אחר: **דזעירי קבועה תנאי.** משום דמצורע יש בו טומאה כעין זב וזבה ויולדת אבל נזיר דלא דמי להו שייריה וכן בכריתות בפרק ארבעה מחוסרי כפרה (דף ח:) נמי אשכחן דתני זב וזבה ויולדת ומצורע והתם מפרש מאי טעמא לא תני מצורע ומצורעת כדקתני זב וזבה וניחא השתא לזעירי דבנזיר בלא מצורע סגי דאיכא תרתי בנזיר דנזיר טמא מביא אשם כ):

מסורת הש״ס

א) [חולין פ:], ב) כעי״ז לעיל נב. פסחים סז., ג) פסחים לא. תוספ׳ פי״ג ה״ו, ספרי ראה קלב, ירוש׳ מגילה פ״א הי״א ע״ש כה״ע, ד) [יומא סג.], ה) ע׳ בתו׳ לעיל קיב. ד״ה והכי, ו) [מנחות מז:], ז) לעיל ב., ח) נדה לג., ט) עי׳ ל״ק, י) פרש׳ ו ה״ח, כ) עי׳ רש״ק.

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ וראוי לשלא לשמו בפנים (בעי) תז״מ. ונ״ב גירסת רש״י מחוסר: (ב) רש״י ד״ה אלמה וכו׳ דלא קאי עליה לאו כצ״ל ואות ב׳ נמחק: (ג) ד״ה רב נחמן וכו׳ זמן הס״ד ואח״כ מ״ה פנים:

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה היתר וכו׳ מיום השמיני אין הא קודם לכן לא. עיין יומא דף סג ע״ב:

שינויי נוסחאות

א] בס׳ יחוסי תנאים ואמוראים כתב מדקאמר ליה אלמה אמר רבי זירא ולא אמר ליה והא מר הוא דאמר שמע מינה דרבי זירא אחר היה. עכל״ק: ב] א״ל (מנח״י) דילמא הני מילי לרבנן אבל לרבי שמעון כו׳ (*ש״מ, וכ״ה ברש״י): ג] ל״ל ניחייב (*ש״מ) וכ״ה ברש״י: ד] ל״ל לא לעולם (*ש״מ): ה] תיבת קאי ליתא בכתה״י. וברש״י גרים קאמר: ו] ל״ל בר (*ש״מ): ז] זמן בפנים דהא (*ש״מ): ח] בפנים השני סופג (ש״מ). וכעי״ז בכתה״י: ט] ל״ל לכל (כי״פ): י] להקרבתן (*ש״מ): יא] שהוא כשר לשלמים (*ש״מ): יב] בד״ו כאן הס״ד ומס״ד בשער אחד. וכ״ה בל״ק: יג] ל״ל ואע״ג (כי״י): יד] ונותר ומחזיר גרושתו ואנוסתו דלא יוכל כו׳ כל״ל (צ״ק). ובב״ש גרים ונותר ומימר ולא כו׳: טו] דאיכא נמי תרי (ב״ש): טז] ל״ל ולריש לקיש (צ״ק): יז] ל״ל הא האי (צ״ק): יח] לגופיה ונחתא ליה קדושת הגוף דאמר ר״ש וכו׳ כל״ל (צ״ק): יט] ל״ל לשום (צ״ק): כ] ל״ל ומחוסר (ב״ש): כא] ל״ל קודם זמנם קדושים כל״ל (ב״ש):

[א]פסח בשאר ימות השנה דאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו פסח בשאר ימות השנה שלמים נינהו לימא מסייע ליה (א)יכול שאני מוציא אף עולת א] מחוסר זמן בבעלים ואשם נזיר ואשם מצורע ב] ת"ל [1]שור מ"מ כשב מ"מ עז מ"מ ואילו חטאת שיירא במאי עסקינן אילימא בזמנו מאי איריא אשם אפילו חטאת נמי אלא שלא לזמנו ג] ובמאי אילימא לשמו אשם אמאי חייב אלא לאו שלא לשמו לעולם בזמנו ושלא לשמו (ב)ורבי אליעזר היא דאמר מקשינן אשם לחטאת ותנא טפל וה"ה עיקר ת"ש (ג)יכול שאני מרבה ד] עולת מחוסר זמן בגופה וחטאת בין בגופה בין בבעלים ת"ל [2]ואל פתח אהל מועד כל שאינו ראוי לבא בפתח אהל מועד אין חייבין עליהן ואילו אשם שיירא במאי עסקינן אילימא לשמו אשם נמי ליפטריה אלא לאו שלא לשמו ה] לעולם שלא לשמו ור"א היא דמקיש אשם לחטאת תנא עיקר וכ"ש לטפל ת"ש דכי אתא רב דימי אמר תנא דבי ר' ו] ליואי יכול שאני מוציא אף עולת מחוסר זמן בבעלים אשם ז] נזיר ואשם מצורע (מנין ונסיב להו תלמודא לחיובא ולא ידענא מאי היא) מאי תלמודא אמר רבינא שור מכל מקום כשב מכל מקום עז מכל מקום ח] הא מאי רומיא כדאמרת אמר ר"נ (א) משום [דרמי] דתנא דבי ר' ליואי (ד)אדתני לוי ט] [ב]אשם נזיר ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן כשירין ולא עלו לבעלים לשום חובה שחטן מחוסר זמן בבעלים או שהיו בני שתי שנים ושחטן פסולין ומשני רב דימי לא קשיא כאן לשמו כאן שלא לשמו רב אשי רמי מתני' אברייתא ומשני כאן לשמו וכאן שלא לשמו לימא תיהוי תיובתיה דרב הונא אמר לך רב הונא הכא במאי עסקינן כגון שהפריש שתי אשמות לאחריות דחד מינייהו מעיקרא י] עולה היא

רש"י

פסח בשאר ימות השנה אינו כשר לשמו. דתנן (ה) שחטו קודם חצות פסול שנאמר בין הערבים: **שלמים הוא.** ואין זה אלא לשמו: **לימא מסייע ליה.** לרב חלקיה: **יכול שאני מוציא.** מאל פתח שלא יתחייב בחוץ על עולת יא] מחוסר זמן בבעלים כגון של יולדת ומצורע הואיל ואינה ראויה לבא לפנים למצותה: **ואשם נזיר ואשם מצורע.** שיש בה פסול ולקמיה מפרש ואזיל מאי פסולה: **שור מ"מ כו'.** דמצי למימר אשר ישחט במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח וגו' ואנא ידענא דשור או כשב או עז הוא: **ואילו חטאת שיירה.** ולא רבייה לחיובא: **אי נימא בזמנו.** ולשמו: **מאי איריא אשם.** דרבייה חטאת נמי מחייב יב] דלא בעי רבויא ואפילו אשם דהא חזי בפנים: **אלא שלא בזמנו.** רבייה לחיובא באשם: **אי לשמו אשם אמאי חייב.** והא אינו כשר ליקרב ומתני' יג] [קיב:] תנא פטור ואי משום דראוי לשלא לשמו בפני' הא מחוסר עקיר' וכולהו מודו בו אלא לאו שלא לשמו רבי לחיובא בחוץ כרב חלקיה אלמא דבר שאינו כשר לשמו בפנים כשר לשלא לשמו ומחייב עליה שלא לשמו בחוץ: ה"ג **לעולם בזמנו ושלא לשמו.** א"נ ה"ג **לעולם בזמנו.** ותו לא. וממילא אשלא לשמו דאוקימנא קאי. ושכתבו יד] בספרים ולשמו (ב) מפרש טועה כתבו ולפום ריהטא משום דפרכינן לעיל אי נימא בזמנו מאי איריא כו' וקא בעי לשנויי לעולם בזמנו ולשמו ודקא קשיא לך אי הכי חטאת נמי אין ה"נ ותנא אשם והוא הדין לחטאת ולאו מילתא היא דא"כ ר"א מאי בעי הכא מכדי ר"א לענין שלא לשמו אקשיה בפ"ק (לעיל י:) בפסול אשם שלא לשמו כחטאת אבל לענין לשמו מאי עיקר ומאי טפל איכא תרווייהו כתיבי להכשיר בפנים וחיוב בחוץ. ותו ל"ל לרבויי להאי משור וכשב ועז הרי כשר ליקרב וכמצותו בפנים הוא שוחטו בחוץ. אלא טו] קא משני לעולם בזמנו ושלא לשמו ואיצטריך לרבוייה משום דשלא לשמו פסול הוא: **ור"א היא.** דמקיש אשם לחטאת דמיפסיל בשלא לשמו בפנים באשמות טז] דאפ"ה מחייב עלה בחוץ אע"ג יז] דעקר מיניה שם אשם אכתי אי הוה מעייל ליה לפנים הוה כשר למישחטיה סתמא וכשר לשם אשם ועולה (ג) לשם חובה דמשום דיבוריה לא מיעקר שמיה מיניה וכל כמה דלא שחטיה ליה בעיקרה יח] קאי סתמא לשמו הלכך כי שחיט ליה ראוי לפנים לשמו היה. וה"ה דאחטאת שלא לשמו נמי חייב אלא תנא טפל ואשמעינן אע"ג דכה"ג פסול בפנים מיחייב עליה בחוץ וה"ה לעיקר דמ"ש סוף סוף תרוייהו פסילי שלא לשמן ובת"כ [אחרי פ"ט] קתני בה בהדיא שלא לשמו וע"כ מוקי לה כר"א דאילו לרבנן לא איצטריך ליה לרבויי דהא כי האי גוונא מתקבלת בפנים היא יט]: **ת"ש.** סייעתא לרב חלקיה ותיובתא דרב הונא: **בגופה** כ]. כגון תוך שמונה ללידתה: **יכול שאני מרבה** כא]. גרס הכא דרישא כב] דלעיל היא. ובתורת כהנים [שם פרש' ו] הכי תניא לה אוציא את אלו שאינן מיוחדין לשם ולא אוציא עולה מחוסרת זמן בגופה וחטאת בין בגופה כו' והגרסינן כג] שינו את הלשון וגרסינן כד] הכא יכול שאני מרבה כה] את כו' לפי שהביאוה בלימודא כו] אחריינא וסברי דסיפא דההיא דלעיל היא כז]: **יכול שאני מרבה.** משום כח] מכ"מ אף עולה מחוסר זמן וכו': **וחטאת בין בגופה בין בבעלים.** כגון של נזיר ומצורע שלא מלאו ימיהם כט] ואילו אשם נזיר ומצורע מחוסרי זמן בעלים ל] שייריה ולא רבייה לפטורא שמע מינה ס"ל דחייב: **ובמאי אי נימא בלשמו אשם נמי ניפטריה.** דהא לא חזי: **אלא שלא לשמו.** הלכך חטאת פטור דלא חזי לפנים ואשם חייב דחזי לפנים ואף על גב דאין ראוי לשמו והיינו כרב חלקיה ודלא כרב הונא: ה"ג **הא מני ר"א היא כו'** ולא גרסינן לעולם בלשמו: **הא מני ר"א היא.** כלומר ודאי בשלא לשמו היא כדקאמרת הלכך חטאת פטור דלא חזי בפנים לא בלשמו ולא בשלא לשמו דמחוסר זמן הוא ואשם נמי פטור דלא חזי לפנים לשמו במחוסר זמן ולא לשלא לשמו דר"א קאמר לא] דפסיל באשם שלא לשמו והאי דשייריה לאשם לאו דס"ל דחייב אלא כיון דחד טעמא הוא משום דתרווייהו פסולין שלא לשמו בפנים הוא תנא עיקר חטאת דפטור וכ"ש טפל אשם והאי כ"ש גמגום ודוחקיה דרב הונא לאוקמיה כר"א משום סיפא דעל כרחיך כרבי אליעזר מיתוקמא כדפרישנא לעיל (ו) ועוד משום דלרבנן לא לב] ילפינן אשם מחטאת ליכא למימר תנא האי והוא הדין להאי ואף על גב דלרבנן נמי קאמר דפטור דאין לך דבר שאינו כשר לשמו. וכשר שלא לשמו לא מצי לאוקומא כרבנן דא"כ נשמעינן אשם דפטור דנשמעינן לג] בה תרתי וכ"ש חטאת: **ת"ש דכי אתא רב דימי כו' ואילו חטאת שיירא ובמאי כו'.** כדאותיבנא (ד) בקמייתא: **ומאי קושיא.** לסיועה לרב חלקיה דלמא ה"נ כדאמרינן דבזמנו קאי כדאוקמא בקמייתא לעיל ור"א היא: **אמר ר"נ בר יצחק.** לא מצי לאוקומי להא בזמנו משום דרב דימי קשיא ליה דתני (ליה) בר ליואי אדתני לוי שחטן מחוסר זמן בבעלים פסולין ובחוץ נמי נפטר: **ומשני ליה רב דימי.** הא דתני חייב לד] שלא לשמו והא דתני פסולין ודכוותיה בחוץ פטור בששחטן לשמו ומדקשיא ליה דתני לוי אבר ליואי ש"מ שמיע ליה לרב דימי דמתני' דבר ליואי נמי במחוסר זמן וקאמר חייב ואע"ג דאינו ראוי לשמו בפנים ראוי לשלא לשמו וסייעתא לרב חלקיה: **רב אשי רמי מתני'.** דקתני לשמו פטור אברייתא קמייתא דתניא לעיל חייב: **ומשני מתני' לשמו וברייתא שלא לשמו.** כרב חלקיה: **נימא תהוי תיובתיה דרב הונא.** מדכי לה] אתא רב דימי כדאמרן דליכא לאוקומא בזמנו מדקשיא ליה תני לוי אדתני בר ליואי: **הכא במאי עסקינן.** דמחוסר זמן חייב בשלא לשמו: **כגון שהפריש שני אשמות לאחריות.** שאם יאבד האחד יתכפר בשני ושחט אחד מהם בחוץ קודם זמנו לשם עולה דהאי כיון דסופו לרעייה קאי דאשם שכיפרו בעליו רועה ודמיו לקיץ המזבח שהיא עולה חזי לדוכתיה לו] בפנים אי שחיט לגופיה לעולה:

תוספות

פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא. פי' בקונטרס ואין זה אלא לשמו משמע שרוצה לומר דכיון דשלמים הוא כששוחטו לשם שלמים היינו לשמו וא"ת והלא כששחטו לשם עולה או לשם זבח אחר הוי נמי שלמים כדאמרי' בפ"ק (לעיל ח:) לכל דשחיט ליה שלמים ליהוי וי"ל דמ"מ כיון דשלמים הוא הרי הוא כשר לשמו ושלא לשמו כגון לשם שלמים ולשם זבח אחר: **מחוסר זמן בבעלים.** אעולה דוקא קאי ולא אאינך: **או שהיו בני שתי שנים ושחטן פסולין.** הך ברייתא איתא בפ' התכלת (מנחות מח:) והכא והתם קתני פסולין ועוד תניא התם באידך ברייתא פסולין ותעובר צורתן ויצאו לבית השריפה ותימה דבתמורה בפ' אלו קדשים (דף יט:) תניא אשם בן שנה והביאו בן שתים בן שתים והביאו בן שנה כשרים ולא עלו לז] לשם בעלים לשם חובה ר"ש אומר כל עצמן אינן קדושים וי"ל דכאן לשמו כאן שלא לשמו כדמשני הכא ומיהו קשה דא"כ קשיא לרב הונא הא איכא האי דפסול לשמו וכשר שלא לשמו ועוד דאי בשלא לשמו מיירי בתמורה ל"ל למיתני ולא עלו לשם חובה הא אפילו במצותו לח] נמי דכיון דשלא לשמו הוא אין עולה לשם חובה:

כדרב

מסורת הש"ס

א) ת"כ אחרי פ"ט ה"א, ב) לעיל דף י:, מנחות כח., ג) (יומא סג.) ת"כ שם פרש' ו ה"ח, ד) מנחות מח:, ה) פסחים סא. לעיל צא., ו) ד"ה ור"א.

עין משפט נר מצוה

כא א מיי' פט"ו מהל' פסה"מ הלכה יא:
כב ב מיי' שם הל' כ:

תורה אור השלם

1. אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז בַּמַּחֲנֶה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמַּחֲנֶה: ויקרא יז, ג
2. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיהוָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ: ויקרא יז, ד

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ר נחמן ב"י משום: (ב) רש"י ד"ה ה"ג לעולם וכו' ולשמו מספר טעות כתבו: (ג) ד"ה ור"א היא וכו' ועולה לבעלים לשם חובה: (ד) ד"ה ת"ש וכו' בקמייתא הס"ד ואח"כ מ"ה הא אמאי כו' ומאי קושיא וכו' כדאוקמא בקושייתא לעיל:

מוסף רש"י

שחטן מחוסר זמן בבעלים. קודם שיכלו שבעת ימי ספירתן, דאין אשם אלא בנזיר טמא (מנחות מח:).

שינויי נוסחאות

א] עולה מחוסרת (כתה"י). וכן להלן בכל המקומות: ב] גיר' קרבן אהרן ואשם מצורע שיש בהן פסול. עי' רש"י. ועי' טה"ק מס"כ ע"ז: ג] נ"ל בזמנו (*ש"מ): ד] גי' כתה"י שאני מוציא. ובד"ו רפ"ב יכול לא אוציא ולפנינו תוקן עפ"י בה"ז. וראה אות כה: ה] לשמו הא מני ר"א היא כו' כנ"ל והשאר נמחק (ש"מ, וכגי' רש"י). [יש לציין שהגהת הש"מ קאי על גי' ד"ו דאיתא שם לעולם לשמו. אבל הגירסא בדפ' שלנו א"ש בלא הגהה]: ו] נ"ל בר ליואי. וכן להלן וברש"י (*ש"מ): ז] ואשם נזיר ואשם מצורע ונסיב וכו' ולא ידענא מאי תלמודא אמר רבינא מאי טעמא לא ידעת שור וכו' כנ"ל (ש"מ. וכעי"ז בכתה"י): ח] מקום ומאי קושיא דלמא ה"נ כדאמרינן אמר ר"נ בר יצחק משום וכו' (כתה"י וש"מ). ס"א מקום ואילו חטאת וכו' הא אמאי תרמייה דלמא ה"נ וכדאמרת בקמייתא אמר ר"נ כו' (גליון). ועי' רש"י דמשמע שגרס הכא כל השקלא וטריא דלעיל ובמאי עסקינן וכו', וכ"ה בצ"ש: ט] לוי דתני לוי (*ש"מ): י] תיבת מעיקרא נמחק (*ש"מ): יא] עולה המחוסרת כנ"ל (ב"ש): יב] מחייב ואפילו אשם לא בעי ריבוייא דהא וכו' כנ"ל (ש"מ): יג] נ"ל ובמתני' (ש"מ): יד] נ"ל ושכתוב (ש"מ). [וסגי' ולשמו שבא רש"י לשלול, איתא בכי"ל]: טו] אלא הכי קא משני (*ב"ש): טז] נ"ל ואשמועינן (*ש"מ, בה"ז). [ותיבת באשמות נמחק]: יז] נ"ל דאע"ג (ב"ש): יח] נ"ל בעקירה (*ש"מ). נ"א בעקירת שמו עדיין קאי (בה"ז מקרבן אהרן): יט] בכי"פ נוסף וקשיא לי אכתי למאי איצטריך לרבויי משור וכשב תיהוי נמי עקירה מעליא הא רבינן בפ' השוחט (דף קט ע"א) מלא יביאנו לעשות פסח חטאת שלא לשמו: כ] דבור זה מקומו להלן אחר ד"ה יכול (צ"ק): כא] הגירסא בכתה"י כלפנינו, וכן גירסת שמכ"י [בש"מ בד' וילנא נפל ט"ס במ"ש לא גרס] וכ"ש וכי"ב וג'. והצ"ק וח"נ כתבו דצ"ל יכול שאני מרבה לא גרס הכא, יעו"ש בדבריהם. וז"ל ספר יד דוד, לפי שדברי רש"י מגומגמים צריך אני להאריך קצת. הנה בת"כ אחר שמיעט רובע ונרבע וכל הני דתני לעיל במתניתין, אמר או אוציא את אלו ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח, ת"ל לה' וכו', או אוציא אלו שאינן מיוחדין לה' ולא אוציא עולה ומחוסר זמן בגופה, וחטאת בין בגופו בין בבעליו כו', ת"ל לפני משכן ה' וכו', או יכול שאני מוציא עולה מחוסר זמן בבעלים ואשם נזיר ואשם מצורע כו'. והך בתרייתא היינו ת"ש הראשון שהביא. והנה בכל הספרים הישנים היה נדפס בגמרא יכול לא אוציא עולה עולה מחוסר זמן בגופה, כמו שהוא בתו"כ. ומה שנדפס יכול שאני מרבה, הוא עפ"י הגהת הרב בה"ז. ולפי זה דברי רש"י הם תמוהים. וצריך לומר שהיה הגירסא לפני רש"י יכול שאני מוציא, וכתב רש"י דטעות הוא דהרי רישא דברייתא דלעיל היא וא"כ אי ס"ד דמרבה אלו איך קתני בתר הכי יכול שאני מוציא אף וכו', ומוכח דברישא נמי הוא מוציא. והביא רש"י עוד ראיה מתו"כ דגרסי' ולא אוציא, אלמא דלפי האמת הם מוציאים. וכתב עוד רש"י דבאמת היה ראוי לגרוס כמו בתו"כ, אע"פ שהענין הכל אחד אי גרסינן לא אוציא או יכול שאני מרבה, אלא שהגרסינן שינו כך לפי שסברו דסיפא דברייתא דלעיל היא, והך ברייתא דלעיל מרבה, וא"כ יצדק כאן הלשון יכול שאני מרבה, לכן שינו גירסת התו"כ. כן נראה דעת בה"ז. אמנם הדברים תמוהים, דפשיטא דאי אפשר לגרוס יכול שאני מוציא, ובאמת אני מרבה אותם, דהא מיעט אותם באמת. לכן נר' דודאי נוסחא הישנה נכונה יכול לא אוציא, וצריך להיות בדברי רש"י יכול שאני מרבה לא גרסינן דרישא [דההיא] דלעיל היא, וא"כ יצדק יותר הלשון יכול לא אוציא, אמנם הגרסינן דסברי דסיפא דברייתא דלעיל היא הגיהו יכול שאני מרבה, דכיון דסיפא דלעיל הוא, יצדק הלשון יכול שאני מרבה. וכן כתב בח"נ. וביתר הבן דף ל"ז ע"ג כתב בענין אחר, ומה שכתבתי נראה יותר נכון. עכ"ל ס' יד דוד: כב] דההיא דלעיל (כתה"י וש"מ): כג] מכאן ועד סה"ד ליתא בכי"פ: כד] נ"ל וגרסי (*ש"מ): כה] גי' ש"מ וצ"ש מוציא. ועי' אות ד: כו] בתלמוד אחרונה (כי"י): כז] היא יכול הד"א (צ"ק וכ"ה בד"ו): כח] נ"ל משור (כתה"י וד"ו): כט] כאן הס"ד ומה"ד ואילו (*שמכ"י וצ"ק): ל] בבעלים הם ושייריה כנ"ל (ב"ש): לא] קאמר לה (*ב"ש): לב] נ"ל דלא ילפי (*ש"מ): לג] דשמעינן (כי"פ): לד] חייב בששחטן שלא (כי"י): לה] נ"ל הא דכי (*ש"מ): לו] נ"ל בדכוותיה (*ב"ש): לז] עלו לבעלים לשם כנ"ל (הגרי"ב): לח] נ"ל כמצותו (באה"מ):